MARKKINAOIKEUS
MARKNADSDOMSTOLEN

Lausunto

6.4.2021 Dnro H 00046/21

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Täydentävä kirjallinen lausunto hallituksen esityksestä hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp)

Viite: Lakivaliokunnan täydentävä lausuntopyyntö 30.3.2021

Lakivaliokunta on 30.3.2021 esittänyt markkinaoikeudelle täydentävän lausuntopyynnön yllä mainittuun hallituksen esitykseen liittyen kyseisessä lausuntopyynnössä lähemmin yksilöidyistä kysymyksistä.

Markkinaoikeus esittää täydentävänä kirjallisena lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Markkinaoikeus Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki, Puhelin 029 564 3300, Faksi 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.markkinaoikeus.fi

Marknadsdomstolen Banbyggarvägen 5, 00520 Helsingfors, Telefon 029 564 3300, Fax 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.marknadsdomstolen.fi

Esityksen 46. lakiehdotus ja sitä koskevat ratkaisuehdotukset

Lakivaliokunta on pyytänyt markkinaoikeudelta kirjallista lausuntoa siitä, miten markkinaoikeus suhtautuu seuraaviin ratkaisuvaihtoehtoihin:

1) ratkaisuvaihtoehtoon, jossa voitaisiin tehdä markkinaoikeuteen aluevalitus hyvinvointialueen hankintapäätöksestä. Tällöin markkinaoikeudelle säädettäisiin toimivalta tutkia hankintapäätöksen lainmukaisuus myös järjestämislain ja hallintolain kannalta
2) ratkaisuvaihtoon, jossa sallittaisiin erikseen aluevalitus hallinto-oikeuteen hyvinvointialueen hankintapäätöksestä.

Lisäksi lakivaliokunnan lausuntopyynnössä on todettu, että myös markkinaoikeuden omia vaihtoehtoja ja ajatuksia voi esittää.

Markkinaoikeus on 25.3.2021 päivätyssään asiantuntijalausunnossa käsitellyt tarkasteltavana olevaa kysymyksessä olevan hallituksen esityksen 46. lakiehdotukseen liittyvää säännösehdotusta ja tässä yhteydessä pyrkinyt esittämään näkemyksensä säännösehdotuksen taustalla olevasta ”säännöskehikosta”.

Siinä tapauksessa, että hyvinvointialueen tekemien hankintapäätösten katsotaan olevan siinä määrin poikkeavassa asemassa kunnallisten viranomaisten tekemiin hankintapäätöksiin verrattuna, ettei julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (jäljempänä myös hankintalaki) 163 §:n muutoksenhakukieltoa koskevan säännöksen ulottamista kattamaan myös kaavaillun 1. lakiehdotuksen tilanteet, markkinaoikeus katsoo, että lakivaliokunnan esittämien kahden ratkaisuvaihtoehdon lisäksi kolmantena ratkaisuvaihtoehtona voisi ajatella pidettävän eräänlaista hankintalain mukaisen hankintavalituksen ”soveltamisalan” laajentamista.

Seuraavassa markkinaoikeus pyrkii esittämään tiivistetyn näkemyksensä näistä kolmesta ratkaisuvaihtoehdosta. Tarvittaessa markkinaoikeus on luonnollisesti valmis vastaamaan mahdollisiin täydentäviin kysymyksiin.

Aluevalitusta hallinto-oikeuteen voidaan pitää edellä mainituista ratkaisuvaihtoehdoista sikäli perusteltuna, että muutoksenhaku hyvinvointialueiden päätöksistä on yleisestikin tarkoitus järjestää aluevalituksin hallinto-oikeuksiin. Hankintapäätösten kohdalla tämä tulisi kuitenkin merkitsemään sitä, että hyvinvointialueiden hankintapäätöksistä tulisi olemaan rinnakkainen muutoksenhakumenettely, sillä hankintalaissa tarkoitettujen hankintavalitusten käsittely tulisi hyvinvointialueidenkin osalta kuulumaan markkinaoikeuden toimivaltaan. Sitä, että samasta hankintapäätöksestä olisi mahdollista valittaa yhtä aikaa kahteen eri tuomioistuimeen, ei jo yleisesti ottaen voitane pitää kovin onnistuneena ratkaisuna. Rinnakkaisista muutoksenhakujärjestelyistä aiheutuu ensinnäkin asianosaisille aina ylimääräisiä kustannuksia verrattuna siihen, että muutoksenhaku olisi keskitetty. Myös tuomioistuinten kannalta katsottuna asian käsittely kahdessa rinnakkaisessa instanssissa tarkoittaisi suuremman resurssimäärän menemistä, eikä myöskään ristiriitaisten ratkaisujenkaan mahdollisuutta voida pitää täysin poissuljettuna. Mikäli aluevalitukset hajautuisivat kaikkiin hallinto-oikeuksiin,

kuten ehdotettu on, voisi tästä aiheutua vaaraa myös ristiriitaisen hallinto-oikeuksien oikeuskäytännön muodostumiselle, mikä nykytilanteessa hankinta-asioiden osalta on vältetty sillä, että muutoksenhaku on keskitetty markkinaoikeuteen.

Ratkaisuvaihtoehdossa, jossa hankintavalituksen soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä, olisi se etu, että muutoksenhaku hankintapäätöksistä olisi keskitetty. Ratkaisuvaihtoehdosta olisi lisäksi se etu, että kaavailtua aluevalitusjärjestelmää ei lähdettäisi laajentamaan hallinto-oikeuksien ulkopuolelle. Ratkaisuvaihtoehto tulisi kuitenkin todennäköisesti merkitsemään tarvetta nykyisen hankintavalitusinstituution muuttamiseen tavalla, mikä ei välttämättä olisi täysin ongelmatonta nykyisten hankintasäännösten näkökulmasta tarkasteltuna.

Edellä mainituista ratkaisuvaihtoehdoista kolmannella, aluevalituksen tekemisellä markkinaoikeuteen, saavutettaisiin paitsi se etu, että muutoksenhaku hankintapäätöksistä olisi keskitetty, mutta lisäksi myös se etu, että hankintavalitusten nykyistä järjestelmää ei lähdettäisi muuttamaan. Sinänsä tämä ratkaisuvaihtoehto tulisi merkitsemään, että aluevalitus voitaisiin tehdä myös markkinaoikeuteen (eikä pelkästään hallinto-oikeuksiin). Mutta mikäli tämä toteutettaisiin siten, että aluevalituksen tekeminen markkinaoikeuteen koskisi vain tapauksia, joissa on kysymys hyvinvointialueiden tekemistä hankintapäätöksistä, po. rajaus olisi todennäköisesti mahdollista olla tehtävissä niin tarkkarajaisesti, ettei suurempia rajanveto-ongelmia markkinaoikeuden ja hallinto-oikeuksien välillä syntyisi.

Markkinaoikeuden kannalta viimeksi mainittu ratkaisuvaihto merkitsi hyvin todennäköisesti verraten huomattavaakin valitusten lukumäärän lisäystä hallituksen esityksessä arvioituun nähden. On nimittäin huomattava, että hankintalaissa muutoksenhakuoikeus on rajattu vain niihin, jotka ovat osallistuneet tarjouskilpailuun tai jotka ovat alalla ammattimaisia toimivia. Sen sijaan ehdotetun 1. lakiehdotuksen mukaan esimerkiksi hyvinvointialueen asukas voisi olla valittajana, eli aluevalituksen osalta muutoksenhakuun oikeutettujen piiri tulisi olemaan laajempi kuin mitä se on hankintavalitusten osalta.

Jussi Karttunen
markkinaoikeuden ylituomari